

Ευθυμία Μαυρομιχάλη

Η συμβολή του Δημητρίου Φιλιππότη στην εξέλιξη της νεοελληνικής γλυπτικής

Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος έθεσε στο κέντρο της εθνικής του ιδεολογίας τον στόχο του εξευρωπαϊσμού, ο οποίος ταυτιζόταν εν πολλοίς με την πρόοδο. Στον χώρο της τέχνης, και κυρίως της γλυπτικής, ο συγχρονισμός με την ευρωπαϊκή καλλιτεχνική συγκυρία, όπου είχε ήδη παγιωθεί η νεοκλασικιστική γραφή, θεωρήθηκε προνομιακό πεδίο για τους Έλληνες καλλιτέχνες, οι οποίοι δεν είχαν παρά να επανασυνδεθούν με την κορυφαία τέχνη των αρχαίων προγόνων τους. Επομένως, ο νεοκλασικισμός, επειδή ακριβώς παρέπεμπε στην αρχαιότητα, απέκτησε ιδεολογική βαρύτητα και παγιώθηκε στην Ελλάδα για πολύ πιο παρατεταμένο χρονικό διάστημα απ' ό,τι στην Ευρώπη.

Στην εισήγηση αυτή θα εξεταστεί το έργο του Δημητρίου Φιλιππότη σε σχέση με το νεοκλασικιστικό κλίμα στη νεοελληνική γλυπτική από το 1870 έως και τα τέλη του 19ου αιώνα περίπου. Παράλληλα, θα αναδειχθούν οι καινοτομίες του Φιλιππότη, οι οποίες όχι μόνο προκάλεσαν το καλλιτεχνικό κατεστημένο της εποχής του, αλλά τον καθιστούν μεταβατικό καλλιτέχνη από τον νεοκλασικισμό προς τον ρεαλισμό, με σημαίνουσα θέση στην ιστορία της νεοελληνικής γλυπτικής.

Τώνια Γιαννουδάκη

Δημήτριος Φιλιππότης: ένας καινοτόμος γλύπτης στη Συλλογή Γλυπτικής της Εθνικής Πινακοθήκης

Η Εθνική Πινακοθήκη κατέχει μια ιδιαίτερα αξιόλογη συλλογή νεοελληνικής γλυπτικής, στην οποία αποτυπώνεται η εξέλιξή της έως τις μέρες μας. Ανάμεσα στα έργα του 19ου αιώνα, έξι γλυπτά και δύο εκμαγεία ταφικών μνημείων από το Α΄ Νεκροταφείο αποκαλύπτουν την καθοριστική συμβολή του Δημητρίου Φιλιππότη στην εξέλιξη της νεοελληνικής γλυπτικής.

Τα γλυπτά περιήλθαν στο μουσείο μέσω δωρεών και αγορών, ενώ τα εκμαγεία χάρη στη συνεργασία της Εθνικής Πινακοθήκης με τον Δήμο Αθηναίων, προκειμένου να διασωθούν ορισμένα από τα πιο χαρακτηριστικά και αξιόλογα μνημεία της επιτύμβιας γλυπτικής του 19ου αιώνα.

Τα έργα του Φιλιππότη πρωταγωνιστούν σε όλες τις εκθέσεις της Εθνικής Πινακοθήκης, από το 1954, όταν έγινε η πρώτη παρουσίαση γλυπτών στο Ζάππειο μέγαρο, έως τη μόνιμη έκθεση γλυπτικής στην Εθνική Γλυπτοθήκη, που εγκαινιάστηκε το 2006.

Η αναδρομή στον τρόπο απόκτησης των γλυπτών του Φιλιπότη και της παρουσιάσής τους στο κοινό είναι ελάχιστος φόρος τιμής σε έναν από τους σημαντικότερους γλύπτες μας, που με το έργο του καθόρισε την εξέλιξη της νεοελληνικής γλυπτικής.

Ηλίας Β. Νομπιλάκης

Συντήρηση-διατήρηση έργων Δημητρίου Φιλιπότη

Ο Δημήτριος Φιλιπότης, ταλαντούχος σμιλευτής του μαρμάρου, μας άφησε δεκάδες έργα του, που κοσμούν δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους στην Αθήνα (Α΄ Νεκροταφείο, Εθνικός Κήπος, ΚΑΤ Κηφισιάς, Βίλα Καζούλη), τη γενέτειρά του Τήνο και άλλες πόλεις, ή εκτίθενται σε μουσεία, όπως η Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου.

Είναι γνωστό ότι όσα έργα βρίσκονται σε υπαίθριους χώρους προσβάλλονται από τους ποικίλους ρύπους του περιβάλλοντος στο οποίο έχουν τοποθετηθεί, ενώ παράλληλα κινδυνεύουν και από ανθρωπογενείς παρεμβάσεις.

Η διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι αυτονόητη αλλά και νομοθετημένη. Με αυτήν ασχολούνται δεκάδες ειδικότητες επιστημόνων, εφαρμόζοντας τους διεθνείς κανόνες συντήρησης σε κάθε έργο, αλλά με ιδιαίτερη προσοχή στο υλικό κατασκευής του, στη θέση εναπόθεσής του, καθώς και στις ιδιαιτερότητες του μικροκλίματος.

Κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής μου θητείας, είχα την ευκαιρία να μελετήσω έργα του Δημητρίου Φιλιπότη και να προτείνω λύσεις για την καλύτερη δυνατή συντήρησή τους. Στην ομιλία μου θα αναφερθώ σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα έργα που βρίσκονται στο ΚΑΤ Κηφισιάς και στο Α΄ Νεκροταφείο, όπως επίσης και στην ανάγκη εύρεσης πόρων για τη συντήρησή τους.

Αλέκος Ε. Φλωράκης

Οικογένεια Φιλιπότη Πύργου Τήνου: επτά γενιές στην τέχνη του μαρμάρου

Η οικογένεια Φιλιπότη από τον Πύργο της Τήνου είναι μια από τις παλαιότερες και ιστορικότερες οικογένειες Τηνίων μαρμαρογλυπτών και ναοδόμων. Από τις αρχές του 19ου αιώνα και μέχρι σήμερα αριθμεί επτά διαδοχικές γενιές τεχνιτών και καλλιτεχνών.

Εμπειρικός αρχιτέκτονας-ναοδόμος υπήρξε ο παππούς του γλύπτη Δημητρίου Φιλιπότη, Δημήτριος επίσης, στον οποίον αποδίδονται, με αρκετές πιθανότητες, εργασίες στον Άθω.

Ακολούθησαν οι γιοι του, Ζαχαρίας (μαστρο-Ζαχαριάς), με πολλά έργα στο Άγιον Όρος, καθώς και σε Κύθηρα, Τήνο, Λήμνο, κ.α., και Ιωάννης ή Μασκάς (Μεγάλη Παναγιά Θηβών).

Στην επόμενη γενιά ανήκουν οι γιοι τού μαστρο-Ζαχαριά, ο γλύπτης Δημήτριος αλλά και οι άλλοι δύο, οι μαρμαρογλύπτες Γεώργιος και Αντώνης, ενώ την παράδοση συνέχισαν και όλοι οι απόγονοί τους. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στον γλύπτη Αυγουστή Φιλιπότη και τον αδελφό του, Ιωάννη («μπαρμπα-Γιάννη»). Τη δραστηριότητα του τελευταίου συνέχισαν οι γιοι του, Στρατής και Θεολόγος, και σήμερα, σε έβδομη γενιά, ο δικός τους γιοι. Γλύπτρια και κεραμίστρια είναι και η εγγονή του Ευστρατίου, Ευαγγελία Γ. Φιλιπότη.